

#ΜΡΔ2024

Οδηγός Μελέτης

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

«Προσβασιμότητα»

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

ΘΕΟΦΙΛΙΝΑ ΒΑΛΛΟΥΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΜΠΑΛΤΑΤΖΗΣ

13-15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

*9^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση
των Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα δικαιώματα του Ανθρώπου
«Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη»*

Επιμέλεια: Ομάδα Ηλεκτρονικής Υποστήριξης ΜΡΔ 2024 Online

Πίνακας Περιεχομένων

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου
2. Ιστορική Επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο.....
3. Η Επιτροπή των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία: Ρόλος και Αρμοδιότητες.....
4. Το άρθρο 9 της Διεθνούς Σύμβασης των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία.....
5. Ανάλυση του άρθρου 9 της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, σε συνδυασμό με το Γενικό Σχόλιο 2.....
6. Ειδικότερα Ζητήματα
- 6.1. Η προσβασιμότητα στο χώρο του πολιτισμού για τα άτομα με αναπηρία.....
- 6.2. Η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στον αθλητισμό.....
- 6.3. Η ενίσχυση της χρήσης της τεχνολογίας με στόχο τη βελτίωση της καθημερινότητας των ατόμων με αναπηρία.....
7. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες.....
8. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη.....
9. Βιβλιογραφία – Ηλεκτρονικές πηγές.....

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου

Αγαπητές συμμετέχουσες και αγαπητοί συμμετέχοντες,

Σας καλωσορίζουμε στην 9η Μαθητική Προσομοίωση των Επιτροπών του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου «Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη». Είναι μεγάλη μας χαρά να σας υποδεχόμαστε στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, με θεματική το Δικαίωμα στην Προσβασιμότητα, ένα θέμα που απαιτεί την επαγρύπνηση και κινητοποίησή μας για την εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης για όλους.

Η συγκεκριμένη Επιτροπή θα σας προσφέρει την ευκαιρία να εμβαθύνετε στα ζητήματα που αφορούν την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία, εστιάζοντας στην πρόσβασή τους στον πολιτισμό, τον αθλητισμό, καθώς επίσης και στον ρόλο της τεχνολογίας στη βελτίωση της προσβασιμότητας.

Κατά τη διάρκεια της Προσομοίωσης, θα έχετε την ευκαιρία να υποδυθείτε τον ρόλο του/της εμπειρογνώμονα και να προτείνετε εφαρμόσιμες λύσεις στα ζητήματα που απασχολούν την Επιτροπή μας. Σας ενθαρρύνουμε να εκμεταλλευτείτε τον Οδηγό Μελέτης ως ένα εργαλείο που θα σας καθοδηγήσει στη συγγραφή του κειμένου θέσης σας, διατηρώντας παράλληλα την πρωτοβουλία και τη δημιουργικότητά σας.

Η συμβολή σας είναι πολύτιμη και προσβλέπουμε σε μια παραγωγική συνεργασία που θα οδηγήσει σε ουσιαστικές λύσεις. Μην διστάσετε να απευθυνθείτε σε εμάς για κάθε απορία ή υποστήριξη που θα χρειαστείτε κατά τη διάρκεια των εργασιών.

Σας ευχόμαστε ένα δημιουργικό και επιτυχημένο ταξίδι στον κόσμο των προσομοιώσεων και ελπίζουμε αυτή η εμπειρία να σας εμπνεύσει για το μέλλον!

Με εκτίμηση,

Θεοφιλίνα Βαλλούς, Πρόεδρος

Δημοσθένης Μπαλατατζής, Αντιπρόεδρος

2. Ιστορική Επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μερών. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη-μέρη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο Άρθρο 1 του Χάρτη, με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την «ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας».

Με στόχο την πάταξη των διακρίσεων εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, στις 13 Δεκεμβρίου του 2006. Τέθηκε σε ισχύ περίπου δύο χρόνια μετά, στις 3 Μαΐου του 2008. Μέχρι σήμερα, έχει κυρωθεί από 167 κράτη. Η Σύμβαση, ακολουθώντας του σκοπούς του Ο.Η.Ε., υιοθετεί μια ευρεία κατηγοριοποίηση των Ατόμων με Αναπηρία και επιβεβαιώνει ότι όλα τα πρόσωπα με όλους τους τύπους αναπηριών πρέπει να απολαμβάνουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Αποσαφηνίζεται ο τρόπος με τον οποίο κάθε δικαίωμα θα εφαρμόζεται στα άτομα αυτά, καθώς, επίσης, προσδιορίζονται οι τομείς στους οποίους παραβιάζονται τα δικαιώματα που κατοχυρώθηκαν από τη Σύμβαση, με σκοπό να τροποποιηθούν και οι περιοχές στις οποίες απαιτείται η ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων αυτών¹.

Τη Σύμβαση συνοδεύει το Προαιρετικό Πρωτόκολλο, το οποίο τέθηκε σε ισχύ ταυτόχρονα με τη Σύμβαση και είναι επίσης δεσμευτικό για τα κράτη τα οποία την έχουν υπογράψει και επικυρώσει. Το Πρωτόκολλο θεσπίζει δύο πρόσθετες εντολές προς την Επιτροπή. Η πρώτη εντολή είναι η λήψη και η εξέταση των ατομικών αναφορών, ενώ η δεύτερη είναι η σύσταση ερευνών σε περιπτώσεις που υπάρχουν αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία για σοβαρές και συστηματικές παραβιάσεις της Σύμβασης. Ταυτόχρονα, εκτός από το Προαιρετικό Πρωτόκολλο, ερμηνεύονται οι διατάξεις της Σύμβασης και δημοσιεύονται τα

¹ Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Committee on the Rights of Persons with Disabilities. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crpd>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024

“Γενικά Σχόλια”, τα οποία βασίζονται σε πιο συγκεκριμένα ζητήματα του θέματος. Όλα τα κράτη-μέρη της Σύμβασης έχουν την υποχρέωση να υποβάλλουν τακτικές Εκθέσεις στην Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων που έχουν ήδη κατοχυρωθεί. Τα κράτη οφείλουν να παρουσιάσουν την πρώτη έκθεση αρχικά εντός δύο ετών από την επικύρωσή της και, στη συνέχεια, κάθε τέσσερα χρόνια. Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 21 του Συντάγματος της χώρας, τον κυρωτικό νόμο 4074/2012 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και το Μέρος Δ΄ του ν.4488/2017, ο ορθός όρος είναι «άτομα με αναπηρίες», και όχι άτομα με ειδικές ανάγκες.

3. Η Επιτροπή των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία: Ρόλος και Αρμοδιότητες²

Στο πλαίσιο του ΟΗΕ, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία αποτελεί το όργανο ελέγχου της εφαρμογής της Σύμβασης και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου. Βασικός πυλώνας τόσο της Σύμβασης, όσο και της Επιτροπής, είναι ο ορισμός των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ). Στα ΑμεΑ συμπεριλαμβάνονται άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, νοητικές, πνευματικές ή αισθητηριακές βλάβες, οι οποίες, σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, δύνανται να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους ανθρώπους.

Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή αποτελείται από 18 ανεξάρτητα μέλη και είναι αρμόδια για την εξέταση των εκθέσεων των κρατών-μερών, την εξέταση ατομικών αναφορών σύμφωνα με το Προαιρετικό Πρωτόκολλο, τη διεξαγωγή ερευνών σχετικά με τυχόν παραβιάσεις των διατάξεων της Σύμβασης και την υιοθέτηση Γενικών Σχολίων σχετικά με την ερμηνεία και τον τρόπο εφαρμογής της Σύμβασης. Τα μέλη της Επιτροπής υπηρετούν υπό την προσωπική τους ιδιότητα. Εκλέγονται από έναν κατάλογο προσώπων που διορίζονται από τα κράτη κατά τη διάσκεψη των κρατών μερών. Η θητεία τους είναι τετραετής και έχουν τη δυνατότητα να επανεκλεγούν μία φορά.

² Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Committee on the Rights of Persons with Disabilities. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crpd>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.

4. Το άρθρο 9 της Διεθνούς Σύμβασης των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία³

«Άρθρο 9»:

1. Για να επιτρέψουν στα ΑμεΑ να ζουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν πλήρως σε όλες τις πτυχές της ζωής, τα Κράτη Μέρη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν στα ΑμεΑ πρόσβαση, σε ίση βάση με τους άλλους, στο φυσικό περιβάλλον, στα μέσα μαζικής μεταφοράς, στην ενημέρωση και επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένων τεχνολογιών και συστημάτων πληροφοριών, και σε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, σε αστικές και αγροτικές περιοχές. Αυτά τα μέτρα τα οποία συμπεριλαμβάνουν την αναγνώριση και εξάλειψη των εμποδίων και των φραγμών στην προσβασιμότητα, ισχύουν μεταξύ άλλων, για:

(α) Κτίρια, δρόμους, μέσα μαζικής μεταφοράς και άλλες εσωτερικές και εξωτερικές εγκαταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων εγκαταστάσεων σε σχολεία, οικίες, νοσοκομεία και εργασιακό χώρο,

(β) Ενημέρωση, επικοινωνίες και άλλες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων ηλεκτρονικών υπηρεσιών και υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης.

2. Τα Κράτη Μέρη λαμβάνουν επίσης κατάλληλα μέτρα για:

(α) να αναπτύξουν, να δημοσιοποιήσουν και να επιτηρήσουν την εφαρμογή των ελαχίστων προδιαγραφών και κατευθυντηρίων γραμμών για την προσβασιμότητα των εγκαταστάσεων και των υπηρεσιών που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό,

(β) να διασφαλίσουν ότι ιδιωτικοί φορείς που προσφέρουν εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, λαμβάνουν υπόψη όλες τις πτυχές της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ,

(γ) να παρέχουν εκπαίδευση στους εμπλεκόμενους φορείς για ζητήματα προσβασιμότητας που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ,

³ Ηνωμένα Έθνη. Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (χ.χ.). Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και Προαιρετικό Πρωτόκολλο. Διαθέσιμο στο: <https://unric.org/el/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%84%CF%8C%CE%BC%CF%89%CE%BD-%CE%BC-2/>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.

(δ) να παρέχουν σε κτίρια και άλλες εγκαταστάσεις, οι οποίες είναι ανοικτές στο κοινό, ενδείξεις σε γλώσσα Braille και σε ευανάγνωστες και ευκολονόητες μορφές,

(ε) να παρέχουν μορφές δια ζώσης βοήθειας και μεσαζόντων, συμπεριλαμβανομένων οδηγών, αναγνώστων και επαγγελματιών διερμηνέων της νοηματικής γλώσσας, για να διευκολύνουν την προσβασιμότητα σε κτίρια και άλλες εγκαταστάσεις που είναι ανοικτές στο κοινό,

(στ) να προωθήσουν άλλες κατάλληλες μορφές βοήθειας και υποστήριξης στα ΑμεΑ για να εξασφαλίσουν την πρόσβαση τους στην ενημέρωση,

(ζ) να προωθήσουν την πρόσβαση των ΑμεΑ σε νέες τεχνολογίες και συστήματα ενημέρωσης και επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου του διαδικτύου (internet),

(η) να προωθήσουν το σχεδιασμό, ανάπτυξη, παραγωγή και διανομή των προσβάσιμων τεχνολογιών και συστημάτων ενημέρωσης και επικοινωνιών σε πρώιμο στάδιο, έτσι ώστε αυτές οι τεχνολογίες και τα συστήματα να γίνουν προσβάσιμα με ελάχιστο κόστος.

5. Ανάλυση του άρθρου 9 της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, σε συνδυασμό με το Γενικό Σχόλιο 2⁴

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση του άρθρου με τη βοήθεια του Γενικού Σχολίου, θεωρούμε σκόπιμο να προβούμε στη διατύπωση χρήσιμων ορισμών.

5.1. Χρήσιμοι Ορισμοί

5.1.α. Ορισμός για τα «Άτομα με Αναπηρία» από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών⁵

Άτομα με αναπηρία: Ο όρος εφαρμόζεται σε όλα τα άτομα τα οποία έχουν κάποιο είδος αναπηρίας, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που έχουν μακροχρόνιες σωματικές (εγκεφαλική παράλυση, τετραπληγία, παραπληγία), ψυχικές (μανιοκατάθλιψη, σχιζοφρένεια) ή νοητικές (αυτισμός, σύνδρομο Down, νοητική αναπηρία) αναπηρίες, οι οποίες, σε συνδυασμό με διάφορα συμπεριφορικά και περιβαλλοντικά εμπόδια, δυσχεραίνουν την πλήρη

⁴ Το Γενικό Σχόλιο μεταφρασμένο στο Π Νάσκου-Περράκη, Τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία , 3ος τ. Εκδόσεις Σάκκουλα 2023 σελ 134-153 και United Nations Digital Library (2014). General comment No. 2 (2014) Article 9: Accessibility. Διαθέσιμο στο: <https://digitallibrary.un.org/record/812025>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.

⁵ UNITED NATIONS enable (χ.χ.). Frequently Asked Questions. Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/esa/socdev/enable/faqs.htm>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.

και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία με βάση την ισότητα μεταξύ αυτών και των υπολοίπων.

5.1.β. Ορισμός για τα Άτομα με Αναπηρία Από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας⁶

Αναπηρία: Η αναπηρία αποτελεί γενικό όρο, ο οποίος περιλαμβάνει βλάβες (προβλήματα λειτουργίας του σώματος ή δομικά σωματικά προβλήματα), περιορισμούς σε κάποιες δραστηριότητες (εκτέλεση ενός έργου ή δράσης) ή σε κάποια συμμετοχή σε οποιοδήποτε τομέα (κοινωνικές εκδηλώσεις ή γενικότερα καταστάσεις της καθημερινότητας).

5.2. Τομείς στους οποίους πρέπει να εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα

Το Άρθρο 9 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD) θέτει ως προτεραιότητα την εξασφάλιση της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες. Η προσβασιμότητα δεν περιορίζεται μόνο στο φυσικό περιβάλλον και στις μεταφορές, αλλά περιλαμβάνει και τον πολιτισμό, την τεχνολογία, τον αθλητισμό και άλλες δραστηριότητες κοινωνικής ζωής. Στο Γενικό Σχόλιο 2 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, αναλύεται σε βάθος η έννοια της προσβασιμότητας, δίνοντας έμφαση στη σημασία της για την πλήρη και ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία.

Φυσικό Περιβάλλον και τις Μεταφορές

Η ανάγκη για προσβασιμότητα δεν είναι απλώς μια θεωρητική επιταγή, αλλά αποτελεί μια πρακτική αναγκαιότητα που επηρεάζει την καθημερινή ζωή των ατόμων με αναπηρία. Η απουσία πρόσβασης στις υποδομές και τις υπηρεσίες οδηγεί στην περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό, καθιστώντας δύσκολη την ισότιμη συμμετοχή τους στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή. Για παράδειγμα, όταν τα κτίρια δεν είναι προσβάσιμα, τα άτομα με κινητικά προβλήματα δεν μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν. Αυτό περιλαμβάνει δημόσια κτίρια, όπως σχολεία, νοσοκομεία και δικαστήρια, αλλά και ιδιωτικά, όπως γραφεία και καταστήματα.

Τα κράτη πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι υποδομές τους είναι σχεδιασμένες με γνώμονα την προσβασιμότητα. Αυτό σημαίνει ότι τα κτίρια και οι δημόσιοι χώροι πρέπει να

⁶ World Health Organization (2023). Health and disability. Διαθέσιμο στο: <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.

κατασκευάζονται σύμφωνα με τις αρχές του καθολικού σχεδιασμού, ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμα από όλους. Ο καθολικός σχεδιασμός δεν είναι μόνο πρακτικός, αλλά και οικονομικός, καθώς μειώνει την ανάγκη για δαπανηρές προσαρμογές στο μέλλον. Είναι πιο αποτελεσματικό να ενσωματώνονται τα στοιχεία προσβασιμότητας κατά τη διάρκεια της κατασκευής παρά να γίνονται αργότερα τροποποιήσεις⁷.

Επιπλέον, η προσβασιμότητα στις μεταφορές είναι εξίσου σημαντική. Οι δημόσιες συγκοινωνίες, όπως λεωφορεία, τρένα και μετρό, πρέπει να είναι κατάλληλα εξοπλισμένα ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από άτομα με αναπηρία. Αυτό σημαίνει ότι τα οχήματα πρέπει να διαθέτουν ράμπες ή ανελκυστήρες για τα άτομα με κινητικές δυσκολίες, κατάλληλη σήμανση και οπτικοακουστικές ανακοινώσεις για άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες. Η προσβασιμότητα στις μεταφορές δεν αφορά μόνο τη μετακίνηση από το ένα σημείο στο άλλο, αλλά επηρεάζει άμεσα την πρόσβαση στην εργασία, την εκπαίδευση, την υγεία και άλλες βασικές υπηρεσίες.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που αναφέρεται στο άρθρο 9 είναι η πρόσβαση στην πληροφόρηση και την επικοινωνία. Στη σύγχρονη εποχή, όπου οι πληροφορίες διαδίδονται κυρίως μέσω ηλεκτρονικών μέσων, η πρόσβαση στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών είναι κρίσιμη για την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία. Τα κράτη πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι ιστότοποι, οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες και τα συστήματα επικοινωνίας είναι σχεδιασμένα ώστε να είναι προσβάσιμα σε όλους. Για παράδειγμα, οι ιστοσελίδες πρέπει να περιλαμβάνουν εναλλακτικά κείμενα για τα οπτικά στοιχεία, εύχρηστη πλοήγηση και δυνατότητα χρήσης τους από άτομα με προβλήματα όρασης.

Η παροχή πληροφοριών σε προσβάσιμες μορφές, όπως σε Braille, σε απλή γλώσσα ή με υποτιτλισμό, είναι επίσης ζωτικής σημασίας. Τα άτομα με αναπηρία πρέπει να έχουν ίση πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες που παρέχονται στο κοινό, είτε πρόκειται για δημόσιες ανακοινώσεις, εκπαιδευτικό υλικό ή ακόμη και ψυχαγωγικό περιεχόμενο. Η στέρηση αυτής της πρόσβασης παραβιάζει τα δικαιώματά τους και συμβάλλει στον αποκλεισμό τους από την κοινωνία.

Τα συμβαλλόμενα κράτη έχουν την υποχρέωση να θεσπίζουν και να επιβάλλουν πρότυπα προσβασιμότητας που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες όλων των ατόμων με

⁷ General comment No. 2 (2014) Article 9: Accessibility. Διαθέσιμο στο: <https://digitallibrary.un.org/record/812025>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.

αναπηρία. Αυτό δεν αφορά μόνο τη φυσική προσβασιμότητα, αλλά και την κοινωνική ένταξη και την ίση μεταχείριση.

Για να επιτευχθεί αυτό, τα κράτη πρέπει να συνεργάζονται με τις τοπικές αρχές, τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, καθώς και με οργανώσεις που εκπροσωπούν τα άτομα με αναπηρία. Αυτή η συνεργασία είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων προσβασιμότητας και την παρακολούθηση της προόδου. Επίσης, η συνεχής εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση όλων των εμπλεκόμενων είναι κρίσιμη για την καταπολέμηση των στερεοτύπων και της άγνοιας που συχνά εμποδίζουν την πλήρη ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία.

Άρση Εμποδίων και Εξασφάλιση Πρόσβασης σε Υπηρεσίες και Εγκαταστάσεις

Εκτός από τη φυσική προσβασιμότητα, η άρση των εμποδίων που δυσκολεύουν την πρόσβαση σε υπηρεσίες και εγκαταστάσεις είναι εξίσου σημαντική. Οι υπηρεσίες υγείας, η εκπαίδευση, η στέγαση και η κοινωνική προστασία πρέπει να είναι προσβάσιμες σε όλους, ανεξαρτήτως αναπηρίας. Για παράδειγμα, τα νοσοκομεία και οι ιατρικές εγκαταστάσεις πρέπει να είναι εξοπλισμένα με προσβάσιμα ιατρικά εργαλεία και να παρέχουν ενημέρωση σε μορφές που είναι κατανοητές από άτομα με διαφορετικούς τύπους αναπηριών.

Η εκπαίδευση είναι ένα άλλο πεδίο όπου η προσβασιμότητα παίζει καθοριστικό ρόλο. Οι σχολικές εγκαταστάσεις πρέπει να είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να υποδέχονται όλους τους μαθητές ανεξάρτητα από τις δυνατότητες τους. Αυτό περιλαμβάνει όχι μόνο την πρόσβαση στα κτίρια, αλλά και την παροχή εκπαιδευτικού υλικού σε μορφές που είναι κατάλληλες για άτομα με αναπηρίες, όπως για παράδειγμα βιβλία σε Braille ή χρήση τεχνολογίας που υποστηρίζει τη μάθηση.

Η πρόσβαση στις υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας και στέγασης είναι επίσης κρίσιμη για την ευημερία των ατόμων με αναπηρία. Τα κράτη πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι κοινωνικές παροχές και τα προγράμματα στέγασης είναι σχεδιασμένα με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι διαθέσιμα και προσιτά σε όλους, ανεξάρτητα από την αναπηρία τους. Οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε προσβάσιμα κτίρια και να παρέχονται με τρόπο που να λαμβάνει υπόψη τις ειδικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες.

Επιπλέον, η πρόσβαση στη δικαιοσύνη είναι ένα άλλο σημαντικό δικαίωμα που πρέπει να διασφαλίζεται. Τα άτομα με αναπηρία πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη και να ασκούν τα δικαιώματά τους χωρίς εμπόδια. Αυτό σημαίνει ότι τα

δικαστήρια, οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου, οι φυλακές και οι άλλες σχετικές υπηρεσίες πρέπει να είναι προσβάσιμα, τόσο από άποψη φυσικής πρόσβασης όσο και από άποψη πληροφόρησης και επικοινωνίας.

Τα συμβαλλόμενα κράτη έχουν την ευθύνη να διασφαλίσουν ότι όλοι οι πολίτες τους έχουν ίση πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες και εγκαταστάσεις που παρέχονται στο κοινό. Αυτό περιλαμβάνει όχι μόνο τις βασικές υπηρεσίες, αλλά και την πρόσβαση σε χώρους αναψυχής, πολιτισμού και άθλησης. Η πλήρης ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία εξαρτάται από τη συνεχή και συστηματική εφαρμογή των προτύπων προσβασιμότητας, την ευαισθητοποίηση του κοινού και τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων.

6. Ειδικότερα ζητήματα

6.1 Η προσβασιμότητα στο χώρο του πολιτισμού για τα άτομα με αναπηρία

Αδιαμφισβήτητα, ο πολιτισμός δεν είναι απλώς ένα παρελθόν που οφείλουμε να θυμόμαστε, αλλά μία συνεχής πορεία που μας καλεί να δημιουργήσουμε το μέλλον. Είναι μία γέφυρα επικοινωνίας, μία γλώσσα που υπερβαίνει τα σύνορα, μία δημιουργία μέσω της οποίας γινόμαστε κοινωνοί ενός κοινού νοήματος, μέσω της οποίας μετατρέπεται η απλή ύπαρξη σε μία ζωή γεμάτη φαντασία, νόημα, περιεχόμενο, σε μία αναζήτηση της αλήθειας και της ομορφιάς που μας περιβάλλει.

Ενώ στην πορεία αυτή προς την αυτογνωσία και την ενότητα είναι εξαιρετικά κρίσιμο να συμμετέχουν εξίσου όλα τα μέλη μίας κοινωνίας, στην πράξη παρατηρούνται χαώδεις ανισότητες, με ορισμένες κατηγορίες προσώπων να υφίστανται κατάφωρες παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους για ισότιμη πρόσβαση στους χώρους και τα αγαθά του πολιτισμού. Ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά παραδείγματα των κοινωνικών αυτών ομάδων συνιστά η περίπτωση των ατόμων με αναπηρία. Παρά το γεγονός πως καταγράφονται αρκετές προσπάθειες να κατοχυρωθεί θεσμικά και νομοθετικά το δικαίωμα των ατόμων αυτών για ίση πρόσβαση στις πολιτισμικές δραστηριότητες, φαίνεται, εν τοις πράγμασι, οι προσπάθειες αυτές να μη διασφαλίζουν την ουσιαστική απόλαυση των προστατευόμενων δικαιωμάτων από τα άτομα με αναπηρία. Αναδεικνύεται, κατ' αποτέλεσμα, επιτακτική η ανάγκη για δραστικές και αποτελεσματικές παρεμβάσεις, για λήψη μέτρων ικανών να εγγυηθούν την καθολική πρόσβαση των ανθρώπων στους χώρους, τις υπηρεσίες και τα αγαθά του πολιτισμού.

Είναι στο σημείο αυτό απαραίτητο να επισημανθεί πως η πρόσβαση στον πολιτισμό δεν ταυτίζεται εννοιολογικά αποκλειστικά με τη φυσική προσβασιμότητα, αλλά είναι έννοια κατά πολύ ευρύτερη. Με άλλα λόγια, πρόσβαση στον πολιτισμό δε σημαίνει αποκλειστικά να μπορεί ένα άτομο με αναπηρία να επισκεφθεί ένα χώρο πολιτισμού· εξίσου σημαντικό είναι να του παρέχεται η δυνατότητα να κατανοήσει το πολιτιστικό έκθεμα, να έχει δηλαδή ουσιαστική πρόσβαση στην πληροφορία ή την αίσθηση που το έκθεμα αυτό αποσκοπεί να μεταδώσει. Πρόκειται για τη λεγόμενη αντιληπτική προσβασιμότητα, η επίτευξη της οποίας προϋποθέτει τη διερεύνηση και κατανόηση των αναγκών των ατόμων με διαφορετικών μορφών αναπηρίες⁸. Για παράδειγμα, ακόμα κι αν ένα μουσείο ανταποκρίνεται υλικοτεχνικά στις απαιτήσεις της φυσικής προσβασιμότητας (λ.χ. διαθέτει ράμπες, ευρύχωρους διαδρόμους και ανελκυστήρες), αυτό δε σημαίνει άνευ ετέρου ότι ικανοποιεί το αίτημα για ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία, αν επί παραδείγματι τα ίδια τα εκθέματα δεν είναι προσβάσιμα και κατανοητά στα άτομα αυτά (λ.χ. δεν υπάρχει πρόβλεψη για διερμηνεία νοηματικής γλώσσας, υπότιτλους, επιγραφές σε γραφή μπράιγ). Αναπόσπαστη, φυσικά, διάσταση της προσβασιμότητας είναι και η οικονομική προσβασιμότητα, το να καθίστανται δηλαδή τα αγαθά πολιτισμού οικονομικά προσιτά σε όλο τον πληθυσμό, πολλώ δε μάλλον σε -κατά τεκμήριο- ασθενέστερες οικονομικά κατηγορίες πολιτών, όπως τα άτομα με αναπηρία⁹. Ωστόσο, η ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στους πολιτισμικούς χώρους επεκτείνεται και σε ζητήματα στάσεων και συμπεριφορών, στη δημιουργία ενός φιλόξενου και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος, εξ' ου και είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη συνεχή επιμόρφωση του προσωπικού¹⁰.

Δεν πρέπει, τέλος, να λησμονείται πως για την επίτευξη της πραγματικής «πολιτισμικής δημοκρατίας¹¹» είναι αναγκαίο να αποδεσμευτούμε από την παρωχημένη και απαξιοτική αντίληψη που αντιμετωπίζει τα άτομα με αναπηρία μόνο ως παθητικούς αποδέκτες των αγαθών πολιτισμού, και να αγωνιστούμε προκειμένου τα άτομα αυτά να μπορέσουν να εργαστούν και ως δημιουργοί, ως καλλιτέχνες, επί ίσοις όροις με τα άτομα χωρίς αναπηρία.

⁸ Η πρόσβαση και εξυπηρέτηση των ΑμεΑ σε μουσεία, πολιτιστικούς χώρους και μνημεία της Ελλάδας, Πολυχρονίου Γιάννης, ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ», τεύχος 09, Φεβρουάριος 2014. Διαθέσιμο στο: <http://www.sadas-pea.gr/i-prosvasi-ke-exipiretisi-ton-amea-se-mousia-politistikous-chorouske-mnimia-tis-elladas-architektones/>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.

⁹ Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.), ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ: Διασφαλίζοντας την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην πολιτιστική ζωή, Αθήνα, 2019, σελ. 30

¹⁰ Ομιλία Free Mobility, ανακτήθηκε από: <https://www.slideshare.net/secret/VS7rMpKqPH1Tl>

¹¹ Βλ. υποσημείωση 2, σελ. 43

Διότι η συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στον πολιτισμό αποτελεί, εκτός από αναντίρρητο, θεμελιώδες δικαίωμά τους, ευεργέτημα για τον ίδιο τον πολιτισμό.

6.2 Η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στον αθλητισμό

Το προφανέστερο όφελος του αθλητισμού αφορά στη σωματική υγεία. Η τακτική φυσική άσκηση ενδυναμώνει το καρδιαγγειακό σύστημα, αυξάνει τη μυϊκή δύναμη και βελτιώνει την ευλυγισία, την ισορροπία και την ανθεκτικότητα. Ιδίως δε για τα άτομα με αναπηρία, η άθληση έχει αποδειχθεί πως συμβάλλει ακόμη στην ενίσχυση της λειτουργικότητας, όπως επίσης και στην καταπολέμηση τόσο του χρόνιου πόνου, όσο και των δευτερογενών παθήσεων (λ.χ. ζάχαρο, αρτηριακή πίεση) που εκδηλώνονται σε αρκετά μεγαλύτερο ποσοστό στα άτομα αυτά.

Πέρα όμως από τα σωματικά οφέλη, ο αθλητισμός έχει βαθιά επίδραση στην ψυχική υγεία. Κατά τη διάρκεια της άθλησης, απελευθερώνονται οι ενδορφίνες, οι λεγόμενες «ορμόνες της ευτυχίας», οι οποίες συμβάλλουν στην καταπολέμηση του άγχους, τη διαχείριση της πίεσης, τη βελτίωση της διάθεσης. Οι αθλητές αναπτύσσουν σταδιακά μία θετικότερη στάση ζωής, που αφετηριάζεται στην αυτοπειθαρχία, την αποφασιστικότητα και την υπομονή. Η ευεργετική μάλιστα επίδραση του αθλητισμού στον ψυχισμό του αθλητή πολλαπλασιάζεται στους αθλητές με αναπηρία, καθώς η άθληση συνιστά γι' αυτούς ένα όχημα προς την αυτοπραγμάτωση. Η αίσθηση της προόδου, της επίτευξης και της αναγνώρισης διδάσκει στα άτομα αυτά να βλέπουν τον εαυτό τους όχι ως «διαφορετικό» ή «περιορισμένο», αλλά ως ικανό, δυνατό και επιτυχημένο. Ο αθλητισμός τους δίνει τη δύναμη να μετατρέψουν την αναπηρία τους σε πηγή αυτοπεποίθησης και υπερηφάνειας. Ταυτόχρονα, προάγει την κοινωνική τους ενσωμάτωση, διαμέσου της ομαδικής συμμετοχής και της αλληλεπίδρασης με άλλους αθλητές. Αυτή η αίσθηση του «ανήκειν», η δημιουργία κοινοτήτων, στα πλαίσια των οποίων η διαφορετικότητα όχι μόνο γίνεται αποδεκτή, αλλά γιορτάζεται, είναι καθοριστική για την εξάλειψη της απομόνωσης των ατόμων με αναπηρία.

Παρ' όλα όμως τα πολλαπλά οφέλη του αθλητισμού για τα άτομα με αναπηρία, στην πράξη πολλές φορές ο αναπηρικός αθλητισμός παρουσιάζει σημαντικές προκλήσεις και εμπόδια, που καθιστούν την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στις αθλητικές δραστηριότητες δύσκολη, αν όχι ανέφικτη.

Ειδικότερα, ένα από τα δραστικότερα εμπόδια είναι η έλλειψη κατάλληλων υποδομών. Τα αθλητικά κέντρα και οι χώροι άθλησης συχνά δεν είναι προσβάσιμοι στα άτομα με

αναπηρία, αφενός λόγω αρχιτεκτονικών φραγμών (λ.χ. σκάλες, στενοί διάδρομοι), αφετέρου λόγω έλλειψης ειδικού σχεδιασμού για την εξυπηρέτηση διαφορετικών μορφών αναπηρίας, είτε αυτός αφορά στους χώρους προπόνησης αυτούς καθ' εαυτούς, είτε στους βοηθητικούς χώρους (λ.χ. χάραξη ειδικών διαδρομών, λειτουργία αναβατορίων, ύπαρξη ειδικά σχεδιασμένων αποδυτηρίων). Ταυτόχρονα, τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν συχνά προκλήσεις σε σχέση με τη μεταφορά τους στους χώρους άθλησης, με τα ειδικά προσαρμοσμένα για τα άτομα με αναπηρία αθλητικά κέντρα να μην εξυπηρετούν από άποψη γεωγραφικής κατανομής ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού με αναπηρία, αλλά και τα μέσα μεταφοράς να υστερούν σε επίπεδο χρηστικότητας για τα πρόσωπα αυτά.

Αποθαρρυντικός επίσης παράγοντας για τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στις αθλητικές δραστηριότητες είναι και η έλλειψη ενημέρωσης, η παροχή ελλιπούς πληροφόρησης σε σχέση με τον αναπηρικό αθλητισμό. Τα ΜΜΕ δεν αφιερώνουν επαρκή ειδησεογραφικό χρόνο στην παρουσίαση και την επικαιρότητα των αθλημάτων για τα άτομα με αναπηρία¹², ενώ εστιάζουν μόνο στους παραολυμπιακούς αγώνες, προσπερνώντας τις υπόλοιπες αθλητικές διοργανώσεις για τα άτομα με αναπηρία. Αντίστοιχα, και τα περισσότερα αθλητικά σωματεία δεν ενεργοποιούνται προς την κατεύθυνση της ευαισθητοποίησης του κοινού και της προώθησης του αναπηρικού αθλητισμού, ενώ η πλειοψηφία αυτών δεν διαθέτει καν προσαρμοσμένα προγράμματα φυσικής αγωγής για τα άτομα με αναπηρία. Η έλλειψη εμπειρογνωμοσύνης και τεχνογνωσίας επεκτείνεται μάλιστα ακόμη και στο εξειδικευμένο αθλητικό προσωπικό· οι εξειδικευμένοι προπονητές δε διαθέτουν πολλές φορές την απαραίτητη εκπαίδευση ή εμπειρία, προκειμένου να κατευθύνουν τους αθλητές με αναπηρίες, διαμορφώνοντας γι' αυτούς ένα αποτελεσματικό προσαρμοσμένο πρόγραμμα προπόνησης.

Η οικονομική επιβάρυνση είναι επίσης ένας παράγοντας που δεν μπορεί να παραβλεφθεί. Ο εξοπλισμός που απαιτείται για να μπορέσει ένα άτομο με αναπηρία να συμμετάσχει σε αθλητικές δραστηριότητες είναι συχνά ακριβός. Από ειδικά τροποποιημένα αμαξίδια και προσθετικά μέλη μέχρι εξειδικευμένα αθλητικά εργαλεία, το κόστος μπορεί να είναι δυσβάσταχτο για τους αθλητές αυτούς και τις οικογένειές τους.

¹² Τσιάλα Π., «Η συμμετοχή ατόμων με οπτική αναπηρία στον αθλητισμό και τη φυσική δραστηριότητα: προκλήσεις, περιθωριοποίηση και κοινωνικός αποκλεισμός», Πάτρα, 2023, σελ. 70

6.3 Η ενίσχυση της χρήσης της τεχνολογίας με στόχο τη βελτίωση της καθημερινότητας των ατόμων με αναπηρία

Η τεχνολογία είναι η εφαρμογή της επιστημονικής γνώσης για την ανάπτυξη εργαλείων, συστημάτων και διαδικασιών που διευκολύνουν την ανθρώπινη ζωή. Διαδραματίζει έναν πρωταρχικό ρόλο πλέον στην καθημερινότητα των ανθρώπων, αφού τα τελευταία κυρίως χρόνια έχει γίνει αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνικής, πολιτιστικής, οικονομικής και επαγγελματικής ζωής των πολιτών. Κάθε πτυχή της καθημερινότητάς μας επηρεάζεται, από την υγεία και την εκπαίδευση ή μετέπειτα την εργασία μέχρι την επικοινωνία και την ψυχαγωγία, βελτιώνοντας την αποδοτικότητα και την ποιότητα ζωής. Περιλαμβάνει, άλλωστε, ένα ιδιαίτερος ευρύ φάσμα δυνατοτήτων και τεχνολογικών επιτευγμάτων που εκτείνεται από τις απλές ή ειδικές συσκευές, τα μηχανήματα και λοιπά εξαρτήματα, μέχρι τα προηγμένα συστήματα, όπως είναι οι υπολογιστές και τα δίκτυα επικοινωνίας. Όλα τα παραπάνω συντελούν αποτελεσματικά στο να καθίσταται πιο εύκολη η ζωή των ανθρώπων με την προώθηση της χρήσης της τεχνολογίας, αλλά και την ενθάρρυνση συμμετοχής σε αυτή όλων των ανθρώπων ανεξαιρέτως.

Στόχος, λοιπόν, της τεχνολογίας είναι σαφέστατα η βελτίωση της ανθρώπινης καθημερινότητας χωρίς διακρίσεις λόγω φύλου, ηλικίας ή ειδικών αναγκών. Αν και τα κράτη-μέρη έχουν ήδη λάβει μέτρα προκειμένου να αξιοποιείται η τεχνολογική πρόοδος σε όλους τους τομείς της ζωής των ανθρώπων, εντούτοις οι ιδιαιτερότητες που συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες αντιμετωπίζουν αποτελούν τροχοπέδη για τη χρήση της τεχνολογίας. Σε θεωρητικό επίπεδο είμαστε βέβαιοι και διατρανώνουμε πως γνώμονας για την αξιοποίηση της τεχνολογίας θα πρέπει να είναι πάντοτε η πρόοδος και ευημερία των υποομάδων του πληθυσμού ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητές τους, αλλά, εν τοις πράγμασι, κάτι τέτοιο δεν υφίσταται, τουλάχιστον σε μεγάλο βαθμό. Μέσω της προώθησης και ενίσχυσης της χρήσης της τεχνολογίας και των μέσων της, τα κράτη-μέρη έχουν τη δυνατότητα να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση της καθημερινότητας όλων των πολιτών και μεταξύ αυτών και των ατόμων με αναπηρία. Μέχρι και σήμερα, διαπιστώνεται πως ήδη ένας μεγάλος αριθμός ατόμων με διαφορετικές μορφές αναπηρίας έχει ευνοηθεί από τη χρήση των ιδιαίτερων τεχνολογικών επιτευγμάτων που καθιστούν την αυτοεξυπηρέτηση και την πρόοδο του όχι προνόμιο για λίγους, αλλά κεκτημένο για όλους. Τούτο όμως δεν αποτελεί την πλειοψηφία των περιπτώσεων σύμφωνα με τις στατιστικές μελέτες και έρευνες που έχουν διενεργηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το οικονομικό βάρος, οι δυσκολίες στην κατανόηση και χρήση των μέσων της τεχνολογίας, αλλά και η προσπάθεια κάλυψης άλλων σημαντικότερων αναγκών οδηγούν πολλές φορές σε τοποθέτηση της τεχνολογίας από τα άτομα με αναπηρίες σε δεύτερη θέση προτεραιοτήτων. Εκεί έγκειται και η ανάγκη λήψης μέτρων από τα κράτη μέρη, ώστε οι δυνατότητες που παρέχονται να αξιοποιούνται στο έπακρο από όλους. Επόμενο βήμα θα πρέπει να λογίζεται η επίτευξη της κατά το δυνατόν καθολικής χρήσης της τεχνολογίας από τα άτομα αυτά προς εξυπηρέτηση των αναγκών τους και με στόχο την πρόοδο τους σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο. Μέσω δράσεων και κατάλληλων μέτρων, τα κράτη μέρη μπορούν να διασφαλίσουν πως η τεχνολογία θα αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας και της συμπερίληψης, για την εδραίωση ενός δικαιότερου, δημοκρατικότερου και καλύτερου κόσμου.

7. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες

1) Ποια μέτρα κρίνετε ότι οφείλουν να λάβουν τα κράτη-μέρη προκειμένου να διασφαλίσουν την ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στο χώρο του πολιτισμού;

2) Σε ποιες ενέργειες θεωρείτε πως πρέπει να προβούν τα κράτη-μέρη ώστε να εξασφαλιστεί η «επί ίσους όρους» συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στις αθλητικές δραστηριότητες;

3) Με ποιους τρόπους και σε ποιους τομείς μπορούν τα κράτη-μέρη να ενισχύσουν τη χρήση της τεχνολογίας με σκοπό τη βελτίωση της καθημερινότητας των ατόμων με αναπηρία;

8. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

Για το πρώτο ερώτημα:

- Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.), ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ- ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ: Διασφαλίζοντας την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην πολιτιστική ζωή, Αθήνα, 2019. Διαθέσιμο στο: [Πολιτισμός για όλους \(paratiritirioanapirias.gr\)](http://paratiritirioanapirias.gr). Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.
- Καλυψώ Πολιτειάδου, Προσπελασιμότητα και Πολιτισμός, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, 2022. Προσβάσιμο στο: [Αποκατάσταση της](#)

[Προσπελασιμότητας \(Πόλεων ,MMM,Εργασίας\) \(teethrakis.gr\)](https://teethrakis.gr). Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.

- Κοκκάλα Αγγελική, «Προσβασιμότητα Ατόμων με Αναπηρία σε πολιτιστικούς χώρους (θέατρα, κινηματογράφους, αίθουσες πολιτιστικών εκδηλώσεων) στην πόλη της Λάρισας», Θεσσαλονίκη, 2022. Προσβάσιμο στο: [KokkalaAngelikiMsc2022.pdf \(uom.gr\)](https://uom.gr/KokkalaAngelikiMsc2022.pdf). Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.

Για το δεύτερο ερώτημα:

- 1) Τσιάλα Π., «Η συμμετοχή ατόμων με οπτική αναπηρία στον αθλητισμό και τη φυσική δραστηριότητα: προκλήσεις, περιθωριοποίηση και κοινωνικός αποκλεισμός», Πάτρα, 2023. Διαθέσιμο στο [513935 ΤΣΙΑΛΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ.pdf. \(1\).pdf](https://513935.ΤΣΙΑΛΑ.ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ.pdf). Ανακτήθηκε στις 24/08/2024.
- 2) Reciteme, Understanding the Challenges of Disability in Sports. Διαθέσιμο στο <https://reciteme.com/news/disability-in-sports/>. Ανακτήθηκε στις 24/08/2024.
- 3) Jaarsma Eva, «Sports participation and physical disabilities», University of Groningen, 2014. Διαθέσιμο στο https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/14092474/Complete_disseratation.pdf. Ανακτήθηκε στις 26/08/2024.

Για το τρίτο ερώτημα:

- Σαϊπά Π., Καραμπάτσου Γ., Μπαλογιάννη Θ., Σκορδιαλός Ε., «Η χρήση της Υποστηρικτικής Τεχνολογίας Σε Άτομα Με Κινητικές Αναπηρίες». Διαθέσιμο στο <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/2741/2678>. Ανακτήθηκε στις 26/08/2024.

9. Βιβλιογραφία – Ηλεκτρονικές πηγές

- Νάσκου-Περράκη Π., Η προσβασιμότητα . Ένα νέο δικαίωμα στο διεθνές νομικό πλαίσιο προστασίας των ατόμων με αναπηρία. Δικαιώματα του Ανθρώπου, τ. 62,2014 Εκδόσεις Σάκκουλα
- Νάσκου - Περράκη Π., Τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, τ. 3ος, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2023

- Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD). Διαθέσιμο στο: <https://social.desa.un.org/issues/disability/crpd/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-crpd>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.
- Γενικό Σχόλιο Νο. 2 (2014) για την Προσβασιμότητα. Διαθέσιμο στο: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/2&Lang=en. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.
- Αναφορά του Π.Ο.Υ. για την Αναπηρία. Διαθέσιμη στο: https://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report.pdf. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.
- ITU Report on Making Television Accessible. Διαθέσιμη στο: https://www.itu.int/dms_pub/itu-t/oth/23/01/T23010000010001PDFE.pdf. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.
- Έκθεση της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία περί ατομικών προσφυγών. Διαθέσιμη στο: <https://juris.ohchr.org/>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.
- Πολυχρονίου Γ., «Η πρόσβαση και εξυπηρέτηση των ΑμεΑ σε μουσεία, πολιτιστικούς χώρους και μνημεία της Ελλάδας», ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ», τεύχος 09, Φεβρουάριος 2014. Διαθέσιμο στο: <http://www.sadas-pea.gr/i-prosvasi-ke-exipiretisi-ton-amea-se-mousia-politistikous-chorouske-mnimia-tis-elladas-architektones/>. Ανακτήθηκε στις 21/08/2024.
- Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.), ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ- ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ: Διασφαλίζοντας την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην πολιτιστική ζωή, Αθήνα, 2019, σελ. 30
- Ομιλία Free Mobility, ανακτήθηκε από: <https://www.slideshare.net/secret/VS7rMpKqPH1Tl>
- Τσιάλα Π., «Η συμμετοχή ατόμων με οπτική αναπηρία στον αθλητισμό και τη φυσική δραστηριότητα: προκλήσεις, περιθωριοποίηση και κοινωνικός αποκλεισμός», Πάτρα, 2023, σελ. 70